

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om et forbrugerprogram 2014-2020

COM(2011) 707 final — 2011/0340 (COD)

(2012/C 181/16)

Ordfører: **Reine-Claude MADER**

Europa-Parlamentet og Rådet besluttede henholdsvis den 30. november og den 13. december 2011 under henvisning til artikel 169 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

»Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om et forbrugerprogram 2014-2020«

COM(2011) 707 final — 2011/0340 (COD).

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug, som vedtog sin udtalelse den 8. marts 2012.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 479. plenarforsamling den 28.-29. marts 2012, mødet den 28. marts 2012, følgende udtalelse med 109 stemmer for, 11 imod og 8 hverken for eller imod:

1. Sammenfatning

1.1 Kommissionen har fremlagt sit forslag til forordning om et forbrugerprogram for perioden 2014-2020 i forlængelse af sin meddelelse »Europa 2020 – En strategi for intelligent, bæredygtig og inklusiv vækst« og vil »sætte stærke forbrugere i centrum for det indre marked«.

1.2 EØSU bifalder, at forbrugerprogrammet og sundhedsprogrammet er genstand for hvert sit forslag, hvilket sikrer en passende behandling af hvert af programmerne.

1.3 EØSU noterer sig Kommissionens vilje til at sætte forbruget i centrum for EU's politikker. Det er afgørende i den nuværende situation. Udvalget konstaterer, at der kun afsættes beskedne midler til denne ambition, og tvivler på, at det er muligt at gennemføre den effektivt.

1.4 EØSU noterer sig Kommissionens bestræbelser på at udvikle statistiske midler til at aflæse markedssituationen og følge dens udvikling i en meget spændt atmosfære på det økonomiske, sociale og miljømæssige område.

1.5 EØSU bemærker Kommissionens vilje til at fastlægge overvågningsindikatorer, der er særlig vigtige, fordi programmet dækker et langt tidsrum i forhold til den aktuelle situation.

1.6 EØSU understreger nødvendigheden af at styrke sikkerhedsbestemmelserne for produkter og tjenesteydelser, der markedsføres i EU. Dette indebærer øgede kontroller samt sikring af et samarbejde mellem de kompetente myndigheder, som bør råde over effektive sanktionsmidler.

1.7 EØSU støtter foranstaltningerne til forbedring af forbrugeroplysnings- og uddannelsesprogrammerne og til udnyttelse af

bedste praksis med henblik på indhentning af relevante oplysninger fra uafhængige kilder. Udvalget henleder opmærksomheden på, at et bæredygtigt forbrug forudsætter, at man råder over kontrollerbare oplysninger af god kvalitet og tilgængelige for alle.

1.8 I denne sammenhæng spiller de uafhængige forbrugerorganisationer en afgørende rolle. EØSU anbefaler, at deres finansielle midler øges væsentligt, så de bl.a. kan skaffe sig den ekspertise, der er nødvendig på grund af deres meget brede aktivitetsområde. Opretholdelse af de økonomiske balancer kræver, at forbrugerorganisationerne reelt er i stand til at fungere som en modvægt.

1.9 EØSU opfordrer medlemsstaterne til at anerkende, støtte og finansiere de nationale forbrugersammenslutninger, som deltager fuldt ud i gennemførelsen af det indre marked.

1.10 EØSU støtter de forskellige initiativer, der foreslås med henblik på at supplere bestemmelserne om alternativ tvistbilæggelse. Udvalget konstaterer dog, at der ikke er nogen henvisninger til gruppesøgsmål, der er et uundværligt middel til at sikre overholdelse af lovgivningen, hvilket EØSU har understreget i forskellige udtalelser.

2. Resumé af Kommissionens forslag til forordning

2.1 Hensigten med Kommissionens forslag er at oprette et forbrugerprogram for perioden 2014-2020 som en efterfølger til EU's handlingsprogram inden for forbrugerpolitik for 2007-2013. Programmet fastlægger en ramme for finansiering af EU's aktioner.

2.2 Forordningen ligger i forlængelse af Kommissionens meddelelse »Europa 2020 – En strategi for intelligent, bæredygtig og inklusiv vækst«, som anbefaler, at borgerne gives de nødvendige midler til en fuldgyldig deltagelse i det indre marked.

2.3 Forordningen er udarbejdet efter gennemførelsen af en midtvejsevaluering af EU-handlingsprogrammet inden for forbrugerpolitik (2007-2013), hvor de forskellige involverede parter blev hørt.

2.4 Evalueringen fremhævede programmets merværdi til trods for de beskedne midler, det havde fået tildelt, og til trods for, at der kun delvist var taget hensyn til de nye sociale og miljømæssige udfordringer.

2.5 I programmet for 2014-2020 tages der højde for de forskellige bemærkninger, der er blevet fremsat. For at kunne modtage støtte skal de foreslåede aktioner tage økonomiske, sociale og tekniske spørgsmål med i betragtning, især problemer vedrørende globaliseringen, digitaliseringen, behovet for udvikling hen imod mere bæredygtige forbrugsmønstre, en aldrende befolkning, social udstødelse og spørgsmålet om sårbare forbrugere.

2.6 Det nye forbrugerprogram vil bidrage til gennemførelse af målet for den fremtidige forbrugerpolitik, som er at sætte stærke forbrugere i centrum for det indre marked.

2.7 Dette mål indebærer ifølge Kommissionen en bedre beskyttelse af forbrugernes sundhed, sikkerhed og økonomiske interesser, fremme af deres ret til oplysning og uddannelse samt let adgang til effektive retsmidler.

2.8 Kommissionen foreslår, at dette overordnede mål forfølges gennem fire specifikke målsætninger, dvs. ved at:

- styrke og øge produktsikkerheden gennem effektiv markeds-
overvågning i hele EU,
- give forbrugerne bedre uddannelse, information og større
bevidsthed om deres rettigheder, udvikle evidensgrundlaget
for forbrugerpolitik og yde støtte til forbrugernes organisa-
tioner,
- styrke forbrugernes rettigheder, særlig gennem lovgivning og
forbedring af adgangen til at klage,
- fremme håndhævelsen af forbrugernes rettigheder ved at
styrke samarbejdet mellem de nationale håndhævende
myndigheder og ved at støtte forbrugerne med rådgivning.

3. Vurdering af Kommissionens forslag

3.1 EØSU bakker op om programmets mål om at sætte stærke forbrugere i centrum for det indre marked. Kommissionen understreger med rette, at man bør prioritere inddragelse

af forbrugernes interesser i alle EU's politikker, da forbruger-
udgifterne udgør 56 % af BNP og er afgørende for at få sat
gang i væksten igen.

3.2 EU's institutioner og medlemsstaternes regeringer bør
vedtage en forbrugerpolitik for det 21. århundrede og erkende,
at forbrugerne er en drivkraft og meget vigtigere medspillere,
som sikrer et velfungerende marked. Et virkelig konkurrence-
dygtigt marked har brug for velinformerede og tillidsfulde
forbrugere. Styrker man forbrugerens stilling/udfoldelsesmulig-
heder, vil det bidrage til at forbedre kvaliteten af produkter og
tjenesteydelser og få markedøkonomien til at fungere bedre.

3.3 Forbrugerpolitikens område bør udvides, og EU bør
forsøge at skabe mere konkurrenceevne og innovation til
fordel for forbrugerne. Forbrugerpolitikken bør betragtes som
en prioritet på den politiske dagsorden og integreres i alle rele-
vante politikker og arbejdsprogrammer.

3.4 EØSU beklager, at den budgetmæssige ramme for Europa
2020-strategien slet ikke er på højde med den ambition, der
gives udtryk for. Hvis man fordeler det beløb, som tildeles
programmet hvert år, på de 500 mio. forbrugere, som EU's
27 medlemsstater tæller, giver det 5 centimer pr. forbruger.
Det er mindre end beløbet pr. forbruger under programmet
for perioden 2007-2013, som EØSU i sin udtalelse ⁽¹⁾ havde
vurderet til 7 centimer.

3.5 EØSU bifalder programmets store linjer og de fire speci-
fikke målsætninger. Programmet ligger i direkte forlængelse af
det foregående og indeholder ingen nyskabelser, selv om de nye
teknologier har en indvirkning på markedsvilkårene. Efter udval-
gets mening burde midlerne til at gennemføre målsætningerne
være mere præcise og fyldestgørende.

3.6 EØSU opfordrer Kommissionen til at udarbejde en liste
over alle de EU-programmer, der omhandler og bidrager til at
fremme og beskytte forbrugernes interesser, med henblik på at
integrere forbrugerpolitikken i alle EU's programmer.

3.7 Dog mener EØSU, at det er nødvendigt at føje en femte
målsætning om forbrugerrepræsentation og -deltagelse til
Kommissionens forslag. EØSU hilser det selvfølgelig velkom-
ment, at der i Kommissionens program indgår en styrkelse af
repræsentationsmulighederne, anerkendelse af finansiel støtte til
de organisationer, der repræsenterer forbrugerne, og af deres
ekspertise. Men en bedre repræsentation af forbrugerne og styr-
kelse af deres kapacitet bør være en selvstændig målsætning. For
at sikre, at Kommissionens løfte om at sætte forbrugerne i
centrum for EU's beslutninger bliver indfriet, bør programmet
udvides med en femte målsætning.

⁽¹⁾ EUT C 88 af 11.4.2006, s. 1.

3.8 Forbrugerprogrammet bør afsætte en del af sit budget (transportudgifter, forberedende arbejde og deltagelse i ekspertgrupper) til dette mål, så forbrugerne bliver bedre repræsenteret af uafhængige forbrugerorganisationer i de forskellige ekspertgrupper, hvor der er behov for input fra forbrugerne. Også andre EU-programmer bør om nødvendigt oprette et særligt budget for at støtte input fra forbrugernes repræsentative organisationer.

3.9 EØSU minder Kommissionen om, at det er nødvendigt at fremlægge en ambitiøs »europæisk forbrugerdagsorden« (som bebudet i Kommissionens arbejdsprogram 2012 for andet kvartal) baseret på princippet om at styrke forbrugernes stilling (»empowerment«) i tråd med principperne for den sociale markedsøkonomi som afspejlet i de rapporter, Europa-Parlamentet har vedtaget.

3.10 Forslaget til en europæisk forbrugerdagsorden bør reelt søge at styrke forbrugernes stilling med udgangspunkt i sikkerhed, relevant information og uddannelse, rettigheder, retsmidler og klageadgang samt gennemførelsesforanstaltninger.

3.11 Denne ansvarliggørelse af de europæiske forbrugere bør imidlertid ikke føre til, at ansvaret lægges over på forbrugeren. Forbrugerprogrammet bør først og fremmest skabe betingelserne for et retfærdigt og rimelig marked, som forbrugerne har tillid til, og hvor de kan forbruge frit, hvor de end befinder sig. Denne tillid forudsætter, at forbrugeren har fået tilstrækkelig information og upartisk rådgivning om sine rettigheder til at kunne træffe et oplyst forbrugsvalg.

3.12 EØSU understreger betydningen af at sikre tidsmæssigt sammenfald mellem den europæiske forbrugerdagsorden og forslaget til forordning om et forbrugerprogram af hensyn til kvaliteten og sammenhængen mellem programmet og de strategiske målsætninger.

3.13 EØSU understreger, at Kommissionen ved udarbejdelsen af lovgivnings- og reguleringsmæssige initiativer skal sikre et højt forbrugerbeskyttelsesniveau (EUF-traktatens artikel 169). Udvalget minder i den forbindelse om, at det valgte harmoniseringsniveau skal være passende og under ingen omstændigheder må indebære en reduktion af rettigheder for de europæiske forbrugere uanset oprindelsesland. For at beskytte forbrugerne, der er den svage part i en aftale, og som ikke altid har midlerne til at søge hjælp, går EØSU imod eventuelle initiativer som f.eks. en frivillig ordning, der kunne sætte spørgsmålstegn ved den eksisterende beskyttelse.

3.14 Desuden mener EØSU, at der bør gives garantier for høring af forbrugerne og deres repræsentanter ved udarbejdelse af tekster eller foranstaltninger, der vedrører dem, og at de bør få stillet flere midler til rådighed.

3.15 EØSU lægger særlig vægt på foranstaltninger til styrkelse af produktsikkerheden på markedet som helhed. Det støtter iværksættelse af særlige samarbejdsaktioner i henhold til direktiv 2001/95/EF ⁽²⁾ og indsatsen for at finde frem til nye standarder eller sikkerhedskriterier. Hvad angår de problematikker, som de forskellige kontrolorganer skal behandle, ville udvalget gerne vide, hvor mange midler de vil få rådighed over. EØSU finder det nødvendigt, at der organiseres nationale oplysningskampagner koordineret af Kommissionen.

3.16 EØSU bifalder de foreslåede foranstaltninger til oplysning og uddannelse af forbrugerne. Hvis disse to forbrugerbeskyttelsesaspekter forbedres, vil det øge forbrugernes viden om deres rettigheder og indgive dem ny tillid. I denne sammenhæng understreger EØSU, at EU's lovgivningstekster bør være mere gennemsigtige og forståelige for forbrugerne.

3.17 EØSU støtter etableringen af informationsdatabaser via udarbejdelse af undersøgelser, analyser og statistikker, der skal øge kendskabet til markedet med henblik på udformning af politikker på de områder, der vedrører forbrugerne.

3.18 Hvad angår Dolceta-projektet, som indgår i det nuværende forbrugerprogram, men som ikke vil blive videreført i samme form og i samme omfang, opfordrer EØSU Kommissionen til at finde en løsning, der bevarer de oplysninger og den viden, der er indsamlet via dette projekt, således at denne betydelige investering ikke er spildt.

3.19 Udvalget mener, at alle initiativer til forbedring af markedernes gennemsigtighed er meget vigtige, uanset hvilket område de dækker, f.eks. finansielle produkter, beskyttelse af personoplysninger, energi, digitale teknologier, telekommunikation, transport.

3.20 Ud fra et forbrugerpolitisk synspunkt er uddannelse afgørende for at bevidstgøre forbrugerne om deres rolle, rettigheder og pligter i det indre marked og i samfundet, så de tilpasser deres adfærd derefter, men det må også påpeges, at manglende uddannelse af forbrugerne af og til bruges af politiske ledere og skrupelløse virksomheder til at fralægge sig ansvaret og begrænse deres bestræbelser på at skabe forbrugervenlige vilkår.

3.21 Efter EØSU's mening er det nødvendigt at prioritere håndhævelse og forbedring af forbrugernes rettigheder.

Desuden er udvalget enig med Kommissionen i, at det er vigtigt at nå målet om uddannelse og oplysning i en form, som er tilpasset alle forbrugere.

⁽²⁾ EFT L 11 af 15.1.2002, s. 4.

3.22 Under alle omstændigheder kan målet om at forbedre forbrugeruddannelse og -information ikke nås, medmindre de forskellige sociale og økonomiske aktører inddrages. EØSU støtter forslaget om at bygge videre på det allerede eksisterende og identificere, om nødvendigt forbedre samt udnytte bedste praksis, således at de foranstaltninger og redskaber, der stilles til rådighed, får en reel indvirkning på forbrugerne. Dette forudsætter, at de får tildelt tilstrækkelige ressourcer.

3.23 Vi bør også fokusere på uddannelse af virksomhederne, som desværre ikke er tilstrækkeligt informeret om forbrugernes rettigheder. Andre EU-programmer bør tilbyde virksomhederne sådanne kurser om forbrugernes ret til beskyttelse.

3.24 Forbrugerorganisationer har til formål at identificere forbrugernes problemer, finde en sammenhængende løsning på dem og repræsentere deres interesser. Gennem deres indsats for at gennemføre forbrugernes rettigheder er de med til at udvikle lovgivningen på området.

3.25 Eftersom regionale, nationale og europæiske forbrugerorganisationer tillægges en central rolle og er nødt til at have en stadig større ekspertise, bør man efter EØSU's mening styrke deres kapacitet væsentligt ved at stille flere midler til deres rådighed. Udvalget finder det meget vigtigt at støtte organisationerne på disse forskellige niveauer, især i lande, hvor forbrugerbevægelsen ikke er tilstrækkeligt udviklet.

3.26 EØSU noterer sig, at en fjerdedel af forbrugerprogrammets budget vil blive tildelt de europæiske forbrugercentre (ECC). Denne investering er særlig nødvendig og understøttes bredt af EØSU, som beder Kommissionen om fortsat at fremlægge endnu mere detaljerede årsrapporter om de europæiske forbrugercentres funktionsmåde. Udvalget understreger betydningen af at basere disse rapporter på præcise og relevante kriterier for at tydeliggøre, at dette netværk leverer konkrete resultater for de europæiske forbrugere, selv om det endnu ikke er så kendt, som det burde være.

3.27 Det er væsentligt, at der i det næste program om forbrugerpolitik indføres en proaktiv og fremtrædende finansieringsmekanisme for fortsat udvikling af forbrugerbevægelsen.

3.28 Hvad retsmidler angår, konstaterer EØSU, at Kommissionen udtrykker vilje til at prioritere løsninger baseret på samregulering eller selvregulering. Udvalget bifalder fagfolkenes initiativer til forbedring af praksis, men fastslår ikke desto mindre, at den såkaldte »soft law«-praksis ikke kan erstatte lovgivning eller administrative bestemmelser.

3.29 EØSU støtter Kommissionens skridt til at lette forbrugernes adgang til alternative former for konfliktløsning og slutter op om forslaget til overvågning af deres funktionsmåde og effektivitet. Udvalget mener, at disse mekanismer kun kan blive effektive, hvis de systemer, der tilbydes forbrugerne, er uafhængige.

3.30 EØSU mener ikke desto mindre, at forslaget bør suppleres, eftersom en konsolidering af forbrugernes rettigheder også indebærer, at de råder over egnede retsmidler til at gøre deres rettigheder gældende. Som nævnt i sin udtalelse om programmet 2007-2013 og i sine udtalelser om gruppesøgsmål inden for EU's forbrugerlovgivning⁽³⁾ samt om hvidbogen om erstatningssøgsmål ved overtrædelse af EF's kartel- og monopolregler⁽⁴⁾, foreslår EØSU, at der henvises til behovet for en styrkelse af klageadgangen, og især til gruppesøgsmål.

3.31 EØSU bakker op om de foranstaltninger, der foreslås for at sikre overholdelse af lovgivningen, især mekanismerne for samarbejde mellem de nationale myndigheder, der er ansvarlige for håndhævelsen af forbrugerbeskyttelseslovgivningen, samt koordineringen af overvågningen, hvilket gør indsatsen mere effektiv.

3.32 EØSU mener, at der bør holdes konstant øje med bilæggelse af tvister, bl.a. på nettet. Udvalget konstaterer, at der er fastlagt nye målsætninger, bl.a. for de europæiske forbrugercentre, som skal bidrage til oplysning af forbrugerne og løsning af grænseoverskridende tvister. EØSU finder det vigtigt, at der foretages en evaluering undervejs i programmet, så den planlagte finansiering kan blive justeret.

Bruxelles, den 28. marts 2012

Staffan NILSSON

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽³⁾ EUT C 162 af 25.6.2008, s. 1.

⁽⁴⁾ EUT C 228 af 22.9.2009, s. 40.